

Anexa 4. Prioritățile de reformă pe principalele sectoare și implicațiile acestora pe anii 2008-2010

Sectoarele	Rezumatul analizei din ramură	Măsurile prioritare identificate pentru reformă	Implicațiile pentru alocațiile de mijloace financiare în CCTM	Cota sectoarelor în totalul cheltuielilor, %%		
				2008	2009	2010
Servicii de stat cu destinație generală	<p>§ Cheltuieli în 2007: ◇ 1153,5 mil.lei; ◇ 5.9 % din cheltuielile totale; ◇ 2.5 % în PIB.</p> <p>§ Eficiența serviciilor publice este relativ scăzută: Ø capacitățile slabe de utilizare a metodelor moderne de management; Ø deși nivelul cheltuielilor de personal în buget sînt înalte, mărimea salariilor în sectorul public este redusă; Ø nivelul scăzut al salariilor și remunerărilor are un impact negativ asupra motivării și eficienței muncii angajaților publici</p> <p>§ Lipsa unui sistem informațional integrat de gestionare a finanțelor publice: Ø tehnologii informaționale învechite ale sistemului trezorerial; Ø posibilități limitate de prelucrare și schimb al informațiilor în acest sector</p> <p>§ Posibilități limitate ale sistemului informațional în domeniul administrării fiscale</p> <p>§ Date statistice incomplete, lipsa informației statistice privind veniturile populației provenite din sectorul individual agrar</p>	<p>§ Reformarea administrației publice</p> <p>§ Utilizarea eficientă a resurselor umane, financiare și materiale: Ø eliminarea paralelismului și a dublărilor funcțiilor, atît între organele publice, cît și între acestea și sectorul privat; Ø revizuirea sistemului actual și separarea competențelor între nivelele administrației publice; Ø promovarea reformei regulatorii; Ø introducerea sistemelor moderne de management, proceduri și practici în domeniul administrației publice</p> <p>§ Politica de promovare și dezvoltare a resurselor umane: Ø separarea funcțiilor politice de cele administrative; Ø selectarea, angajarea și promovarea cadrelor pe bază de concurs; Ø stabilirea unui sistem de remunerare care să asigure atragerea și reținerea în funcții a conducătorilor și a personalului calificat; Ø instruirea și perfecționarea continuă a funcționarilor publici</p> <p>§ Perfecționarea managementului în sectorul bugetar și fiscal: Ø consolidarea sistemului trezorerial; Ø automatizarea procedurilor fiscale.</p> <p>§ Extinderea rețelei cercetărilor statistice selective a sectorului individual agricol pe raioane.</p> <p>§ Edificarea societății informaționale în țară și implementarea guvernării electronice.</p>	<p>§ Implicațiile financiare ale măsurilor propuse nu vor produce schimbări majore în cota cheltuielilor sectorului în totalul cheltuielilor publice.</p> <p>§ Cheltuielile pentru asigurarea activității organelor administrației publice se vor micșora. Unele măsuri vor necesita cheltuieli suplimentare: Ø implementarea strategiei de reformă a administrației publice centrale; Ø implementarea strategiei de edificare a societății informaționale „Moldova Electronică; Ø realizarea măsurilor prevăzute în Strategia de dezvoltare a Serviciului Fiscal pînă în 2010; Ø desfășurarea alegerilor parlamentare în anul 2009; Ø dezvoltarea infrastructurii vamale.</p>	5,7	5,5	5,2

Sectoarele	Rezumatul analizei din ramură	Măsuri prioritare identificate pentru reformă	Implicațiile pentru alocațiile de mijloace financiare în CCTM	Cota sectoarelor în totalul cheltuielilor, %%		
				2008	2009	2010
Activitate externă	<p>§ Cheltuieli în 2007: ◇ 261,2 mil. lei; ◇ 1.3 % din cheltuielile totale; ◇ 0,6 % în PIB.</p> <p>Relațiile Republicii Moldova cu alte state necesită a fi dezvoltate pentru impulsivitatea dezvoltării social-economice și integrarea țării în Uniunea Europeană.</p> <p>Neonorarea la timp a angajamentelor de membru față de organizațiile internaționale s-a soldat cu arierate considerabile.</p>	<p>§ Consolidarea sistemului diplomatic al Republicii Moldova: Ø optimizarea structurilor misiunilor diplomatice existente Ø deschiderea misiunilor diplomatice noi; Ø suplimentarea cu personal a unor misiuni diplomatice implicate în procesul integrării europene.</p> <p>§ Revizuirea calității de membru a Republicii Moldova în organizațiile internaționale.</p> <p>§ Achitarea datoriilor pentru calitatea de membru a Republicii Moldova în organizațiile internaționale, conform graficelor de reeșalonare a acestora.</p>	<p>§ Implicațiile financiare pe anii 2008-2010 în sector se vor materializa în reducerea cotei cheltuielilor date în totalul cheltuielilor publice până la 1%.</p> <p>§ Optimizarea structurii misiunilor diplomatice va genera economii de fonduri, care parțial se vor direcționa la deschiderea altor misiuni diplomatice și suplimentarea cu personal a misiunilor existente.</p> <p>§ Revizuirea calității de membru a Republicii Moldova în organizațiile internaționale și respectarea graficelor de reeșalonare a datoriilor vor genera economii de resurse.</p>	1,1	1,1	1,0
Justiția și jurisdicția constituțională	<p>§ Cheltuieli în 2007: ◇ 211,5 mil. lei; ◇ 1,1 % din cheltuielile totale; ◇ 0,5 % în PIB.</p> <p>§ Este necesară dezvoltarea capacităților profesionale ale personalului din sistemul judiciar.</p> <p>§ Lipsa dirijării și coordonării întregului proces de armonizarea legislației naționale cu cea comunitară.</p>	<p>§ Ameliorarea capacităților instituționale și organizarea adecvată a personalului justiției.</p> <p>§ Dezvoltarea sistemului de instruire și perfecționare continuă a personalului din sistemul judiciar.</p> <p>§ Instituirea unui mecanism de funcționare a procesului de armonizare a legislației în ansamblu pe țară prin crearea Centrului pentru armonizarea legislației.</p> <p>§ Crearea unui resurs informațional integrat al justiției prin aprobarea Conceptului Programului</p>	<p>§ Implicațiile financiare pe anii 2008-2010 ale măsurilor propuse vor produce o creștere cu 0,1 puncte procentuale a cotei cheltuielilor sectorului în totalul cheltuielilor publice.</p> <p>§ Măsurile de raționalizare a sistemului judecătoresc vor rezulta atât în</p>	1,1	1,1	1,1

Sectoarele	Rezumatul analizei din ramură	Măsuri prioritare identificate pentru reformă	Implicațiile pentru alocațiile de mijloace financiare în CCTM	Cota sectoarelor în totalul cheltuielilor, %%		
				2008	2009	2010
		Computerizat al Justiției.	<p>economisiri de resurse, cât și majorări de fonduri suplimentare de la buget.</p> <p>§ Implementarea Conceptului Programului Computerizat al Justiției se preconizează a fi realizată din contul surselor externe, alocate Republicii Moldova în cadrul Programului SUA „Provocările Mileniului”</p>			
Ordinea publică, apărarea și securitatea națională	<p>§ Cheltuieli în 2007:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◇ 1373,3 mil. lei; ◇ 7 % din cheltuielile totale; ◇ 2,9 % în PIB. <p>§ În structura cheltuielilor pentru menținerea ordinii publice, apărare și securitatea statului predomină cele legate de întreținerea efectivului (salariile, alimentația, asigurarea medicală și achitarea serviciilor comunale)</p> <p>§ Baza tehnico-materială a Forțelor Armate este învechită și nu corespunde standardelor moderne</p> <p>§ Incapacitatea instruirii și pregătirii de luptă, operativ-tactică a efectivului militar</p> <p>§ Situația din instituțiile penitenciare reprezintă o problemă complexă, care depinde de mai mulți factori, cum ar fi condițiile igienico-sanitare nesatisfăcătoare, alimentația insuficientă, aprovizionarea cu apă potabilă, utilizarea tehnică insuficientă etc.</p>	<p>§ Acțiuni ce țin de implementarea Concepției de reforme a penitenciarelor:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ø dezvoltarea sistemului de instruire și perfecționare continuă a personalului; Ø crearea caselor de arest în opt raioane ale republicii. Ø crearea centrului de instruire pe lângă Departamentul Instituțiilor Penitenciare și elaborarea programului de pregătire a cadrelor în sistemul penitenciar; Ø reconstrucția încăperilor sistemului penitenciar; Ø perfecționarea cadrului legislativ în domeniu, a activității de pază, supraveghere, escortă, securitate și reorganizarea activității educative cu condamnății. <p>§ Asigurarea cu spațiul locativ a militarilor din Armata Națională .</p> <p>§ Perfecționarea activității Forțelor de menținere a păcii dislocate în Zona de Securitate.</p> <p>§ Realizarea Programului Național de implementare a Planului Individual de Acțiuni al Parteneriatului (IPAP) Republica Moldova – NATO:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ø Trecerea treptată a grănicerilor la serviciul pe 	<p>§ Implicațiile financiare ale măsurilor propuse nu vor produce schimbări majore în cota cheltuielilor sectoarelor date în totalul cheltuielilor publice. Fluctuația cotei în cheltuielile publice totale este rezultatul aplicării condițiilor de majorare a salariilor în aceste domenii în conformitate cu cadrul legal.</p> <p>§ Reformele preconizate vor asigura:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ø eficientizarea costurilor pentru personal și a costurilor de întreținere; Ø redirectionarea resurselor alocate la prioritățile stabilite. Ø Utilizarea mijloacelor financiare, obținute de 	6,2	6,9	6,9

Sectoarele	Rezumatul analizei din ramură	Măsuri prioritare identificate pentru reformă	Implicațiile pentru alocațiile de mijloace financiare în CCTM	Cota sectoarelor în totalul cheltuielilor, %%		
				2008	2009	2010
		<p>bază de contract.</p> <ul style="list-style-type: none"> Ø Dotarea subunităților mobil-operative ale Departamentului trupelor de carabinieri cu tehnică și mijloace speciale. Ø Instituirea Centrului Național Anticriză cu capacități operaționale necesare și dezvoltarea managementului național de criză. Ø Finalizarea reorganizării organelor centrale de conducere militară și optimizarea unităților militare; Ø Elaborarea, aprobarea și realizarea programelor majore de modernizare a mijloacelor de apărare antiaeriană, aviației, artileriei, echipamentului de câmp și sistemului de transmisiuni; Ø Perfecționarea infrastructurii militare, în special îmbunătățirea condițiilor de trai a militarilor și condițiilor de pază și păstrare a armamentului, munițiilor și tehnicii militare și speciale; Ø perfecționarea sistemului de instruire a efectivului militar. Elaborarea și implementarea noului principiu de instruire bazat pe pregătirea generală inițială a personalului încorporat la Centrul de instruire al Armatei Naționale; Ø implementarea metodei de planificare pe programe. 	<p>la comercializarea a două terenuri, la construcția sau procurarea de locuințe pentru militarii din Armata Națională și membrii lor de familie.</p> <p>§ Unele măsuri vor determina alocări suplimentare de fonduri:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ø alocarea mijloacelor financiare suplimentare pentru crearea caselor de arest. Ø alocarea resurselor pentru acțiunile prevăzute în IPAP: anul 2008 – 15,0 mln. lei anul 2009 – 30,0 mln. lei anul 2010 – 11,2 mln. lei. Ø trecerea treptată la serviciul pe bază de contract Ø testarea, clasificarea munițiilor cu termen de păstrare expirat, scoaterea din dotare a armamentului și tehnicii defectate, restabilirea cărora este irațională. 			
Învățământ	<p>§ Cheltuieli în 2007:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◇ 3940,2 mil. lei; ◇ 20,1 din cheltuielile totale; ◇ 8,5 % din PIB. <p>§ Rețeaua instituțiilor este neadaptată la cerințele educaționale și tendințele demografice de reducere a</p>	<p>A. Acțiuni pentru eficientizarea utilizării resurselor</p> <p>§ Raționalizarea rețelelor instituțiilor de învățământ și ajustarea lor la contingentul actual de elevi și cel din perspectiva următorilor 7 ani;</p> <p>§ Alocarea investițiilor capitale în dependență de demersurile de optimizare a rețelei instituțiilor de</p>	<p>§ În perioada 2008-2010 implicațiile financiare asupra bugetului ca cotă în cheltuielile totale nu se vor schimba esențial.</p>	20,2	19,4	19,2

Sectoarele	Rezumatul analizei din ramură	Măsuri prioritare identificate pentru reformă	Implicațiile pentru alocațiile de mijloace financiare în CCTM	Cota sectoarelor în totalul cheltuielilor, %%		
				2008	2009	2010
	<p>natalității. În rezultat utilizarea capacităților instituțiilor de învățământ – 67,3%, completarea medie a claselor este mică, ce duce la utilizarea ineficientă a mijloacelor bugetare</p> <p>§ Necorespunderea structurii existente a rețelei instituțiilor de învățământ secundar profesional cu cerințele actuale.</p> <p>§ Necesitatea reconceptualizării sistemului de învățământ mediu de specialitate.</p> <p>§ Dublarea pregătirii la unele specialități în școli profesionale, colegii și instituții de învățământ superior.</p> <p>§ Numărul sporit al colegiilor pedagogice.</p> <p>§ Dispersarea resurselor financiare în rezultatul funcționării în paralel a celor două standarde diferite cu aceeași finalitate: învățământul mediu de cultură generală și învățământul liceal.</p> <p>§ Cheltuieli mari și ineficiente pentru întreținerea instituțiilor rezidențiale, raportul foarte mic copii/angajați în instituțiile rezidențiale (1copil la 6 angajați).</p> <p>§ Lipsa capacităților de a formula o strategie cuprinzătoare pentru instituțiile de învățământ, ce ar include toate resursele financiare, didactice și umane.</p> <p>§ Degradarea fizică și uzura morală a infrastructurii și a bazei tehnico-materiale și didactice a instituțiilor de învățământ, în raport cu tendințelor actuale de modernizare a învățământului.</p> <p>§ Decalajul digital dintre instituțiile de învățământ din localitățile rurale și cele urbane.</p> <p>§ Nivelul insuficient de asigurare informațională a managementului educațional.</p> <p>§ Lipsa manualelor de specialitate pentru învățământul mediu de specialitate și secundar profesional.</p> <p>§ Necesitatea elaborării și modernizării curriculumelor educaționale, conform demersurilor reformei curriculare și structurale la diverse niveluri de învățământ și în contextul asigurării calității.</p> <p>§ Nivelul scăzut de pregătire a cadrelor didactice în utilizarea tehnologiilor informaționale în procesul de predare-învățare.</p> <p>§ Vîrsta avansată a cadrelor didactice și asigurarea</p>	<p>învățământ</p> <p>§ Optimizarea completării claselor/grupelor de elevi și a statelor de personal în instituțiile de învățământ preuniversitar (inclusiv, rezidențial), secundar profesional și mediu de specialitate.</p> <p>§ Dublarea mărimii claselor în instituțiile rezidențiale și transferarea a 50% din pedagogi către școlile comunitare (2008-2010)</p> <p>§ Reducerea numărului personalului auxiliar cu 10% anual (2008-2010)</p> <p>§ Optimizarea specializării instituțiilor de învățământ secundar profesional, mediu de specialitate și superior</p> <p>§ Elaborarea și aprobarea statelor titulare-tip ale instituțiilor de învățământ școlare și extrașcolare (2008).</p> <p>§ Modificarea sistemului de planificare și finanțare a învățământului prin elaborarea formulei de finanțare.</p> <p>§ Perfectionarea cadrului normativ de finanțare a instituțiilor de învățământ.</p> <p>§ Îmbunătățirea bazei tehnico-materiale a instituțiilor de învățământ.</p> <p><i>B. Acțiuni pentru dezvoltarea sectorului (2008-2010)</i></p> <p>§ Renovarea rețelei de instituții preșcolare</p> <p>§ Asigurarea gratuită a elevilor claselor 1-4 cu manuale și dejunuri calde (2008-2010).</p> <p>§ Subvenționarea manualelor pentru cei săraci</p> <p>§ Crearea și dezvoltarea serviciilor comunitare de protecție a copiilor –case de tip familie</p> <p>§ Editarea standardelor educaționale pentru învățământul preuniversitar.</p> <p>§ Elaborarea și editarea standardelor și a curriculum-ului de bază pentru învățământul extrașcolar (2008).</p> <p>§ Elaborarea și implementarea unui model nou de evaluare și monitorizare a sistemului de învățământ și a performanțelor școlare.</p>	<p>În anul 2008 creșterea acestui indicator va fi de 0,2 puncte procentuale, iar în anii următori puțin se va reduce.</p> <p>§ Acțiunile prioritare de dezvoltare în domeniul învățământului vor fi asigurate financiar din sursele bugetare repartizate sectorului, precum și celor obținute din economii, în rezultatul optimizării rețelei instituțiilor, utilizării eficiente a mijloacelor, precum și din surse externe posibile de atras.</p>			

Sectoarele	Rezumatul analizei din ramură	Măsurile prioritare identificate pentru reformă	Implicațiile pentru alocațiile de mijloace financiare în CCTM	Cota sectoarelor în totalul cheltuielilor, %%		
				2008	2009	2010
	<p>insuficientă cu tineri specialiști.</p> <p>§ Structura nerațională a statelor de personal pentru toate nivelurile educaționale.</p>	<p>§ Elaborarea Cadrului calificărilor pentru învățământul mediu de specialitate și învățământul superior.</p> <p>§ Elaborarea și implementarea curriculei flexibile pentru formarea profesională cu specializare mixtă.</p> <p>§ Consolidarea/modernizarea învățământului pedagogic.</p> <p>§ Elaborarea Registrului electronic <i>Învățământul superior din Republica Moldova</i> (cadre, studenți, bază materială, acte de studii).</p> <p>§ Diversificarea surselor de finanțare a formării profesionale continue a personalului didactic.</p> <p>§ Crearea oportunităților de formare profesională inițială și continuă a cadrelor pentru disciplinele de specialitate din unitățile de învățământ secundar profesional și mediu de specialitate.</p> <p>§ Instruirea cadrelor didactice în scopul utilizării tehnologiilor informaționale și comunicaționale în educație.</p> <p>§ Continuarea programului de reabilitare și consolidare a bazei tehnico-materiale și didactice a instituțiilor preuniversitare.</p> <p>§ Asigurarea instituțiilor de învățământ cu materiale ilustrativ-didactice</p> <p>§ Dotarea bibliotecilor școlare cu literatură metodică și didactică pe dispozitive optice și magnetice în contextul prevederilor Programului SALT</p> <p>§ Renovarea grădinițelor selectate În cadrul Proiectului "Educație pentru Toți - Inițiativa de Acțiune Rapidă"</p> <p>§ Renovarea și retehnologizarea bazei tehnico-materiale pentru domeniile de formare secundar profesională: servicii, construcții, agricultură (2008–2010).</p> <p>§ Dezvoltarea bazei tehnico-materiale a colegiilor specializate în construcții, alimentare publică, informatică, medicină.</p>				

Sectoarele	Rezumatul analizei din ramură	Măsuri prioritare identificate pentru reformă	Implicațiile pentru alocațiile de mijloace financiare în CCTM	Cota sectoarelor în totalul cheltuielilor, %%		
				2008	2009	2010
		<p>§ Dotarea instituțiilor de învățământ cu tehnică de calcul.</p> <p>§ Dezvoltarea unor sisteme de finanțare noi și mai eficiente pentru învățământ.</p>				
Știință și inovare	<p>§ Cheltuieli în 2007:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◇ 278 mil. lei; ◇ 1,4 din cheltuielile totale; ◇ 0,6 % din PIB. <ul style="list-style-type: none"> • După adoptarea în anul 2004 a Codului cu privire la știință și inovare a început o nouă etapă în dezvoltarea științei și inovării. Finanțarea științei a sporit de la 0,22% în anul 2004 până la 0,64% în 2007. Volumul total de cheltuieli comparativ cu anul 2005 a sporit de 3,7 ori, pentru transfer tehnologic - de circa 9 ori, pentru cofinanțarea proiectelor științifice internaționale – de circa 9 ori și programele de stat – de circa 3,6 ori. • Tematica de cercetare a fost orientată spre soluționarea problemelor stringente ce stau în fața economiei țării și științei. Are loc revitalizarea bazei tehnico-materiale a organizațiilor din sfera științei și inovării. • Se efectuează cercetări științifice în cadrul a 11 programe de stat și circa 30 de proiecte de transfer tehnologic. Începând cu anul 2006 au derulat cercetări în cadrul a circa 150 de proiecte internaționale. • A fost optimizată infrastructura sferei științei și inovării. • Situația financiară din republica în anii 2008-2010 nu permite majorarea volumului alocațiilor pentru sfera respectivă, cu excepția cazurilor de majorare a salariilor personalului angajat în sfera științei și inovării. În legătură cu această utilizarea eficientă a resurselor bugetare va avea o importanță primordială. În acest sens în procesul selectării tematicii cercetărilor științifice, proiectelor se va acorda prioritate celor ce vor contribui direct la creșterea economiei și reducerea sărăciei. • O altă problemă stringentă din sfera științei și inovării, care necesită să fie soluționată, este atragerea tineretului în procesul de activitate și ridicarea calificării pregătirii cadrelor științifice. 	<p>Acțiunile de politici în sfera științei și inovării vor fi axate spre realizarea următoarelor priorități:</p> <ul style="list-style-type: none"> • utilizarea eficientă a resurselor financiare prin managementul lor continuu; • monitorizarea permanentă a realizării programelor de stat, proiectelor instituționale și de transfer tehnologic și stoparea a celor fără rezultate concrete; • crearea infrastructurii inovaționale și de transfer tehnologic și a centrelor pe domeniile ce pot asigura un salt științific; • elaborarea noilor programe de stat în scopul urgentării soluționării problemelor stringente ale economiei naționale; • modernizarea bazei tehnico-științifice a instituțiilor și crearea în continuare a laboratoarelor și centrelor de excelență, a loturilor experimentale; • atragerea tineretului în procesul de activitate științifică; • pregătirea cadrelor dotate pentru știință și inovare în ciclul liceu – universitate – doctorantură. <p>Se va acorda un suport mai consistent pentru realizarea:</p> <p>Programului Național „Satul Moldovenesc”, Planului de acțiuni „Republica Moldova – Uniunea Europeană”, Strategia de dezvoltare a sectorului agro-alimentar în perioada anilor 2006-2015, Strategiei de dezvoltare a industriei pe perioada până la anul 2015 etc.</p>	<p>În conformitate cu posibilitățile financiare ale statului, mijloace financiare a sferei științei și inovării în perioada anilor 2008-2010 vor fi:</p> <p>în anul 2008 – 307,8 mil.lei</p> <p>2009 – 314,6 mil.lei</p> <p>2010 – 330,4 mil.lei</p> <p>și va depăși pe termen mediu cu 0,2- 0,1 puncte nivelul anului 2006 în cheltuielile publice totale.</p>	1,3	1,2	1,2

Sectoarele	Rezumatul analizei din ramură	Măsuri prioritare identificate pentru reformă	Implicațiile pentru alocațiile de mijloace financiare în CCTM	Cota sectoarelor în totalul cheltuielilor, %%		
				2008	2009	2010
Cultură, artă, religie, sport și acțiuni pentru tineret	<p>§ Cheltuielile în anul 2007 :</p> <ul style="list-style-type: none"> Ø 417,7 mil. lei ; Ø 2,1 % din cheltuielile totale; Ø 0,9 % din PIB. <p>§ Majoritatea monumentelor, ansamblurilor și siturilor istorice cu valoare deosebită, precum și edificiile instituțiilor muzeale se află în stare de distrugere și degradare continuă.</p> <p>§ Lipsa condițiilor adecvate de păstrare și conservare a fondurilor și colecțiilor de patrimoniu cultural mobil.</p> <p>§ Rata joasă de completare a fondurilor și colecțiilor de stat de bunuri culturale mobile</p> <p>§ Nivelul insuficient de popularizare și de promovare a valorilor culturale naționale în plan internațional</p> <p>§ Baza tehnico-materială deteriorată a instituțiilor de cultură, lipsa de utilaj modern.</p> <p>§ Managementul ineficient în utilizarea resurselor umane și financiare în instituțiile teatral-concertistice.</p> <p>§ Promovarea insuficientă a turismului pe piețele interne și internaționale a țării;</p>	<p>§ Restaurarea, conservarea și punerea în valoare a celor mai importante obiective ale patrimoniului cultural-național.</p> <p>§ Organizarea și participarea la evenimente cultural-artistice naționale și internaționale.</p> <p>§ Modernizarea și informatizarea instituțiilor de cultură, în special a celor amplasate în teritoriu, inclusiv asigurarea accesului la internet.</p> <p>§ Susținerea proiectelor culturale ale asociațiilor obștești, inclusiv a Proiectului „Caravela culturii”.</p> <p>§ Sporirea accesului populației la valorile culturale expuse în bibliotecile și muzeele publice.</p> <p>§ Modificarea condițiilor de finanțare a instituțiilor teatral-concertistice.</p> <p>§ Susținerea radiodifuzorilor publici național și regional - Compania „Teleradio-Moldova” și Compania „Teleradio-Găgăuzia”</p> <p>§ Editarea literaturii pentru completarea gratuită a fondurilor bibliotecilor publice și școlare;</p> <p>§ Promovarea turismului pe piețele interne și internaționale;</p>	<p>§ Acțiunile vor fi asigurate financiar din surse interne și cele obținute din economii, în rezultatul optimizării cheltuielilor, precum și din surse externe.</p> <p>§ Majorarea normativului pe cap de locuitor la stabilirea relațiilor interbugetare în scopul asigurării cu utilaj modern a instituțiilor de cultură din teritoriu.</p> <p>§ Majorarea alocațiilor bugetare și a normativului pe cap de locuitor pentru întreținerea bibliotecilor și muzeelor publice.</p> <p>§ Alocațiile bugetare în acest scop se vor menține la nivelul anului 2007.</p> <p>§ Majorarea alocațiilor la stabilirea relațiilor interbugetare pentru radiodifuzorul regional Compania „Teleradio-Găgăuzia”.</p> <p>§ Alocațiile bugetare în acest scop se vor menține la nivelul anului 2007.</p> <p>§ Întru realizarea acțiunilor menționate vor fi identificate mijloace din</p>	2,1	2,1	2,1

Sectoarele	Rezumatul analizei din ramură	Măsuri prioritare identificate pentru reformă	Implicațiile pentru alocațiile de mijloace financiare în CCTM	Cota sectoarelor în totalul cheltuielilor, %%		
				2008	2009	2010
			contul Fondului special pentru promovarea și dezvoltarea turismului și se va examina posibilitatea identificării mijloacelor financiare suplimentare pe parcursul anilor 2008-2010.			
Ocrotirea sănătății	<ul style="list-style-type: none"> Cheltuieli în anul 2007: <ul style="list-style-type: none"> Ø 2530,3 mil. lei; Ø 12,9 % din cheltuielile totale; Ø 5,4 % în PIB. Implementarea asigurărilor obligatorii de sănătate au influențat pozitiv la sporirea accesului populației la serviciile de sănătate în condițiile în care starea sănătății populației din Republica Moldova avea o tendință nefavorabilă care s-a manifestat la finele deceniului și la începutul noului mileniu. Accesul continuă să fie mai redus pentru familiile mai sărace și cele din mediul rural. Agenda reformelor, totuși, rămîne incompletă și nu a realizat încă sarcinile originale ale unei cuprinderi echitabile a întregii țări cu asistență medicală primară de calitate bună. Aranjamentele prezente pentru prestarea serviciilor de asistență medicală efectuate de autoritățile raionale de sănătate, care oferă atît asistența medicală primară, cît și spitalicească, permite subvenționarea încrucișată pentru spitale din veniturile inițial prevăzute pentru serviciile de asistență medicală primară, astfel slăbind asistența primară și acoperă carențele cauzate de ineficiențe din sectorul spitalicesc. În Republica Moldova s-au realizat succese în ceea ce privește indicatorii esențiali de sănătate. Rata mortalității infantile a în anul 2006 a constituit 11,8% la 1000 de născuți vii, astfel încadrându-se în ținta stabilită în ODM de până la 12,1% pentru anul 2006. Rata mortalității materne a constituit 15,9 la 100 000 nașteri în 2006, obiectivul stabilit pe 2006 fiind de 23,0%. Cu toate acestea, indicatorii respectivi rămân a fi mai mari decît 	<ul style="list-style-type: none"> § Sporirea capacităților de planificare strategică a factorilor de decizie la toate nivelele Definirea/ajustarea/armonizarea indicatorilor sistemului de sănătate la standardele internaționale și constituirea setului național de indicatori Dezvoltarea mecanismului de evaluare și monitorizare a eficienței resurselor folosite: Perfecționarea indicatorilor de monitorizare financiară a prestatorilor de servicii medicale pe toate fluxurile de finanțare; Adoptarea procedurilor de monitorizare și fortificarea structurii de audit în sănătate Crearea structurii de coordonare a implementării sistemului de asigurare a calității și de protecție a drepturilor utilizatorilor de servicii medicale Implementarea mecanismului de cuprindere a populației, în special a persoanelor autoangajate, cu asigurări obligatorii de asistență medicală Asigurarea accesibilității persoanelor asigurate la servicii de sănătate de calitate, inclusiv la medicamente și protecție financiară în caz de risc de sănătate Perfecționarea mecanismelor de motivare financiară și nefinanciara a personalului medical din mediul rural Crearea a 3 echipe (brigăzi) de specialiști în ATI pediatrică pentru zonele de Sud (Cahul), Nord (Bălți), Centru (ICȘOSMșiC) și a 3 Centre (secții) zonale de reanimare și terapie intensivă pentru copiii din republică (Cahul, Bălți, ICȘOSMșiC) Modernizarea Centrului Perinatologic de nivelul III (IMSP ICȘOSMșiC) și a Centrului Perinatologic Municipal de nivelul II (IMSP SCM nr.1) Modernizarea bazei tehnico-materiale a instituțiilor 	<p>Cheltuielile pentru ocrotirea sănătății vor crește în perioada anilor 2008-2010 de peste 1,5 ori față de prevederile anului 2007, atingînd către anul 2010 6 la sută în PIB. Aceste tendințe se lase simțite și ca pondere în suma totală a cheltuielilor publice, care se va majora către 2010 cu 1,9 puncte față de anul 2007.</p> <p>O creștere mai profundă se prognozează pentru cheltuielile Fondurilor asigurărilor obligatorii de asistență medicală de circa 1,75 ori, preponderent ca urmare a majorării transferurilor din bugetul de stat pentru asigurarea asistenței medicale unor categorii de persoane neangajate, pentru care calitatea de asigurător îi revine Guvernului. În perioada anilor 2008-2010 cheltuielile bugetului de</p>	13,9	14,8	14,8

Sectoarele	Rezumatul analizei din ramură	Măsuri prioritare identificate pentru reformă	Implicațiile pentru alocațiile de mijloace financiare în CCTM	Cota sectoarelor în totalul cheltuielilor, %%		
				2008	2009	2010
	<p>media europeană. Rata mortalității infantile sunt de 2,5 ori mai înalte în Moldova decât în UE, rata mortalității materne sunt de 4 ori mai înaltă, rata incidenței Tuberculozei este de 11 ori mai înaltă, iar rata incidenței HIV/SIDA este de 1,3 ori mai înaltă. Mortalitatea populației în vârstă aptă de muncă este de 7 ori mai mare decât în țările UE.</p> <ul style="list-style-type: none"> În ceea ce privește situația epidemiologică, sistemul sănătății este caracterizat de prezența bolilor infecțioase și parazitare condiționate de epidemia HIV/SIDA și TB, și de bolile cronice ca cancerul și bolile sistemului circulator. Ratele de prevalență pentru hipertensiune, de exemplu, sunt de 8 ori mai înalte în Republica Moldova decât în Marea Britanie și de 6,4 ori mai înalte decât în Statele Unite. Diabetul și alte maladii cronice la fel prezintă un decalaj asemănător în ceea ce privește aceste două țări. În mod similar, consumul de alcool și tutun de asemenea sunt factori importanți care determină profilul epidemiologic al țării, datorită faptului că aceste practici sunt într-o legătură strânsă cu multe maladii cronice, așa ca maladiile sistemului circulator și neoplasme maligne. În 2006 incidența prin alcoolism și psihoze alcoolice a constituit 124,4 la 100 mii locuitori. Problemele care subminează realizările reformei la această etapă țin de resursele sectorului sănătății ce se caracterizează printr-o condiție deplorabilă a infrastructurii instituțiilor medicale, cu echipament și tehnologii medicale depășite care limitează calitatea serviciilor de sănătate și care provoacă tot mai mult insatisfacția pacienților. Condițiile de activitate a personalului medical, imposibilitatea practicării tehnologiilor moderne de diagnostic și tratament în instituțiile medicale, facilitează exodul tinerilor specialiști peste hotarele țării. Odată cu majorarea esențială a salariului lucrătorilor medicali din țările vecine, această problemă s-a agravat și mai mult. 	<p>medico-sanitare publice și dezvoltarea Centrelor de Excelență</p> <ul style="list-style-type: none"> Armonizarea arhitecturii, platformelor tehnologice și standardelor pentru Sistemul Informațional Medical Integrat (SIMI) Dezvoltarea Agenției Infrastructuri și Dispozitive medicale Sporirea rolului și autorității AMP în sistemul național de sănătate, cu accentuarea priorității pe măsurile de prevenire a bolilor Fortificarea asistenței medicale de urgență și dezvoltarea serviciilor paramedicale Elaborarea planului general de restructurare spitalicească Majorarea anuală a cuantumului primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală cu 1 punct procentual în anii 2008-2009. Cresterea rolului parteneriatului public-privat în furnizarea serviciilor de sănătate Dezvoltarea domeniului de telemedicină Diagnosticul prenatal și postnatal cito-genetic, molecular genetic, hipotireoză congenitală și diagnosticul și tratamentul copiilor cu Fenilcetonurie și cu maladia Wilson Crearea Agenției transplant de organe și țesuturi Asigurarea asistenței medicale de urgență persoanelor neasigurate la toate nivelele de asistență medicală (medicină de familie, asistența specializată de ambulator, asistența medicală spitalicească) Elaborarea Strategiei de sanatare publica si promovare a sanataii si a planului de actiuni pe domeniile prioritare Implementarea Programelor Naționale de Sănătate și Programelor cu destinație specială Dezvoltarea în continuare a asistenței medicale de rehabilitare/recuperare 	<p>stat întru realizarea acestui scop se vor majora de peste 1,4 ori și vor alcătui 2,52 din PIB</p>			

Sectoarele	Rezumatul analizei din ramură	Măsuri prioritare identificate pentru reformă	Implicațiile pentru alocațiile de mijloace financiare în CCTM	Cota sectoarelor în totalul cheltuielilor, %%		
				2008	2009	2010
Protecția socială	<p>Cheltuieli în anul 2007:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 5980,9 mil. lei; • 30,5 % din cheltuielile totale; • 12,8 % în PIB <p>Probleme actuale în acest domeniu sînt:</p> <p>§ Sistemul de pensii continuă să rămînă fragmentat (organele de forță nu sînt cuprinse în sistemul public de asigurări sociale de stat).</p> <p>§ Există anumite condiții privilegiate la pensionare, care încalcă principiul echității sociale (pensionarea anticipată vîrstei standard de pensionare, modul de pensionare în sectorul agrar etc.).</p> <p>§ Mărimea medie a pensiei rămîne a fi mică. Coeficientul de înlocuire a salariului a constituit 27 % în 2006.</p> <p>§ Responsabilitatea patronilor pentru sănătatea angajaților și crearea condițiilor optime de muncă este scăzută, cheltuielile BASS pentru protecția în caz de boală sau incapacitate temporară de muncă, crescînd substanțial în ultimii ani.</p> <p>§ Majoritatea prestațiilor sociale, inclusiv compensațiile nominative, continuă a fi acordate în baza principiului categorial, fără a ține cont de nivelul de trai al beneficiarilor.</p> <p>§ Serviciile de asistență socială se află în proces de dezvoltare și cuprind doar un număr limitat de persoane.</p>	<p>A. Măsuri de eficientizare a utilizării resurselor:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ø Unificarea și armonizarea în continuare a sistemelor de pensionare prin cuprinderea în sistemul public de asigurări sociale a tuturor categoriilor de angajați. Ø Crearea unor condiții unice de pensionare pentru toate categoriile de pensionari în cadrul sistemului public de asigurări sociale de stat. Ø Ridicarea responsabilităților angajatorilor la plata indemnizației, prin achitarea de către patron a indemnizației pentru incapacitate temporară de muncă pentru primele 7 zile de incapacitate. Ø Revizuirea sistemului de compensații nominative și implementarea principiului de acordare a ajutorului social persoanelor vulnerabile, indiferent de categorie. <p>B. Măsuri de dezvoltare a sectorului:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ø Majorarea sau indexarea prestațiilor sociale; Ø Instituirea tutelei temporare a copiilor orfani sau abandonati: de la 7 zile pînă la 3 luni; Ø Angajarea în continuare a asistenților sociali la nivel local, conform necesităților. 	<p>Cheltuielile pentru protecția socială vor crește în perioada 2008-2010 de circa 1,5 ori comparativ cu anul 2007, atingînd către anul 2010 circa 12,3% în PIB.</p> <p>O creștere mai pronunțată se preconizează pentru cheltuielile din bugetul asigurărilor sociale de stat, fiind determinată în fond de indexarea pensiilor și majorarea anumitor tipuri de prestații de asigurări sociale.</p> <p>Pentru bugetul de stat măsurile planificate vor implica o creștere comparativ cu anul 2007 de circa 1,1 ori, preponderent ca urmare a indexării sau majorării pensiilor și altor tipuri de prestații sociale, suportate din bugetul de stat, precum și în legătură cu preluarea la bugetul de stat a unor cheltuieli, suportate în prezent din BASS.</p> <p>Dezvoltarea rețelei de asistenți sociali la nivel de primărie va implica resurse adiționale din contul bugetelor UAT, care vor fi</p>	31,3	32,1	33,4

Sectoarele	Rezumatul analizei din ramură	Măsuri prioritare identificate pentru reformă	Implicațiile pentru alocațiile de mijloace financiare în CCTM	Cota sectoarelor în totalul cheltuielilor, %%		
				2008	2009	2010
			luate în calcul la stabilirea relațiilor între bugetul de stat și bugetele UAT.			
Agricultura, gospodăria silvică și gospodăria apelor	<p>Cheltuieli în anul 2007:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 813,9 mil. lei; • 4,1 % din cheltuielile totale; • 1,7 % în PIB <p>§ Statul oferă suport sectorului agrar prin două căi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - subvenții bănești din buget; - suport non-financiar. <p>§ Partea majoră a cheltuielilor bugetare este direcționată pentru Fondul de subvenționare a producătorilor agricoli și pentru Fondul de susținere a înființării plantațiilor viticole.</p> <p>§ Se atestă lipsa piețelor de desfacere a producției agricole, mai ales celei viticole.</p> <p>§ Agricultura este ramura care suferă cel mai mult din cauza creșterii prețurilor atât la carburanți, îngrășăminte minerale, pesticide, preparate veterinare, adaosuri pentru hrană și alte preparate.</p> <p>§ Toate ramurile sectorului agrar sînt influențate negativ de lipsa tehnicii performante și lipsa mijloacelor pentru procurarea acesteia.</p> <p>§ Căderile de grindină aduc pierderi esențiale agenților economici și apare necesitatea asigurării subvenționate.</p> <p>§ Exportul în sectorul agrar (mai ales a produselor animaliere) este negativ influențat de lipsa sistemului de trasabilitate a animalelor, vaccinarea și controlul asupra mișcării animalelor.</p> <p>§ Lipsește un mecanism eficient de creditare a producătorilor agricoli.</p> <p>§ Gradul de împădurire a teritoriului țării este la un nivel scăzut.</p> <p>§ Posibilitățile de irigare sînt limitate și starea barajelor este avariata.</p>	<p>§ Stimularea agenților economici din sectorul agrar prin acordarea de subvenții directe.</p> <p>§ Elaborarea unui nou concept de subvenționare a sectorului agrar prin majorarea ponderii subvențiilor cu caracter investițional.</p> <p>§ Susținerea programului de revitalizare a ramurilor sectorului agrar prin subvenționarea procurării tehnicii agricole.</p> <p>§ Implementarea și menținerea pe tot teritoriul Republicii Moldova a sistemului de identificare și trasabilitate a animalelor, vaccinarea și pașaportizarea acestora.</p> <p>§ Majorarea plantațiilor viticole.</p> <p>§ Majorarea teritoriului protejat contra grindinii.</p>	<p>Implicațiile financiare ale măsurilor propuse se rezumă în reducerea pentru anii 2008-2009 a cotei sectorului în totalul cheltuielilor publice, dat fiind insuficiența resurselor bugetului de stat. Totodată, resursele necesare pentru susținerea producătorilor agricoli, inclusiv și din domeniul viticulturii a fost posibil de identificat doar în anul 2010, datorită cărui fapt cota cheltuielilor sectorului dat în cheltuielile totale în 2010 s-a ridicat la nivelul anului 2006.</p> <p>Se preconizează majorarea alocațiilor pentru programul de protecție antigrindină din contul redistribuirii alocațiilor interne din sectorul agrar.</p>	3,7	3,3	3,8

Sectoarele	Rezumatul analizei din ramură	Măsuri prioritare identificate pentru reformă	Implicațiile pentru alocațiile de mijloace financiare în CCTM	Cota sectoarelor în totalul cheltuielilor, %%		
				2008	2009	2010
Protecția mediului	<p>§ Cheltuieli în anul 2007:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 121,9 mil.lei; • 0,6 % din cheltuielile totale; • 0,3 % în PIB <p>§ La implementarea strategiilor, programelor și planurilor naționale de protecție a mediului, standardelor și normativelor, a proiectelor pentru construcția și participarea prin cote părți în construcția obiectivelor de protecție a mediului o contribuție sporită au fondurile ecologice, însă eficiența utilizării mijloacelor fondurilor este foarte mică, deoarece, de regulă, programele preconizate nu se realizează integral, mijloacele rămânând pe conturile fondurilor.</p> <p>§ Contribuția fondurilor la extinderea și protecția fondului forestier și ariilor protejate de stat.</p> <p>§ Contribuția fondurilor în domeniul investigațiilor științifice de protecție a mediului; participarea prin cote-părți la lucrările de cercetare-dezvoltare; elaborarea proiectelor zonelor protejate ale patrimoniului natural și cel construit de importanță națională și internațională.</p>	<p>§ Asigurarea populației, autorităților administrației centrale și locale, economiei și apărării naționale cu prognoze și avertismente privind fenomenele meteorologice periculoase, precum și despre nivelul poluării mediului.</p> <p>§ Susținerea proiectelor pentru implementarea strategiilor, programelor și planurilor de protecție a mediului, inclusiv stocarea și neutralizarea pesticidelor neutilizabile și interzise.</p> <p>§ Colaborarea internațională în domeniul protecției mediului, achitarea cotizațiilor de membru al organizațiilor interstatale în domeniul protecției mediului, organizarea și realizarea activităților de implementare a Convenției privind comerțul internațional cu specii sălbatice de floră și faună pe cale de dispariție.</p> <p>§ Exercițarea controlului de stat al respectării de către agenții economici și persoanele fizice a prevederilor legale și a actelor normative ecologice privind protecția factorilor de mediu la utilizarea lor.</p>	<p>§ Implicațiile financiare în valoare nominală pentru sectorul dat nu se vor schimba pe termen mediu, din care cauză va avea loc reducerea cotei în totalul cheltuielilor publice. Specific pentru sectorul dat este faptul că programele din domeniul dat se finanțează din surse externe, și unele din ele se vor încheia în anii următori, iar previzibilitatea pentru atragerea a noi surse externe este mică.</p>	0,5	0,4	0,3
Transporturi, gospodăria drumurilor, comunicații și informatica	<p>§ Cheltuieli în anul 2007:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 487,7 mil.lei; • 2,5 % din cheltuielile totale; • 1 % în PIB <p>§ Rețeaua de drumuri publice necesită volume semnificative de lucrări pentru reparații și întreținere.</p> <p>§ O mare parte din drumurile publice necesită lucrări de reabilitare și construcție.</p>	<p>§ Majorarea cotei volumelor de lucrări de reparație a drumurilor publice în volumul total de lucrări efectuate din fondul rutier.</p> <p>§ Reabilitarea și construcția infrastructurii drumurilor publice.</p>	<p>Implicațiile financiare ale măsurilor propuse vor produce majorarea cu 0,2 puncte, iar în anul 2009 cu 0,5 puncte a cotei în totalul cheltuielilor publice, ca rezultat a investițiilor suplimentare în gospodăria drumurilor .</p> <p>O bună parte din majorările în cauză constituie mijloacele donatorilor externi, dar și Guvernul va majora alocațiile în acest scop din surse interne.</p> <p>În domeniul comunicațiilor se preconizează, alocarea</p>	3,0	3,3	3,1

Sectoarele	Rezumatul analizei din ramură	Măsuri prioritare identificate pentru reformă	Implicațiile pentru alocațiile de mijloace financiare în CCTM	Cota sectoarelor în totalul cheltuielilor, %%		
				2008	2009	2010
		§ Modernizarea sistemului național de comunicații și a infrastructurii serviciilor cu adaptarea lor la standardele europene.	mijloacelor pentru definitivarea în anul 2008 a sistemului de comunicații al autorităților publice centrale și locale.			
Gospodăria comunală și gospodăria de exploatare a fondului de locuințe	<p>Cheltuieli în anul 2007:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ø 771,2 mil. lei; Ø 3,9 % din cheltuielile totale; Ø 1,7 % în PIB <p>§ Asigurarea cu apă potabilă este un obiectiv de bază al Guvernului în acest domeniu pe perioada CCTM și constituie unul din factorii primordiali al existenței vitale și dezvoltării economice a țării.</p> <p>§ Alt factor primordial constituie funcționarea stabilă a sistemelor de evacuare a apelor uzate, utilizarea deșeurilor cu diminuarea impactului asupra mediului înconjurător.</p> <p>§ În prezent circa 50% din populația țării utilizează în scopuri potabilă apa care nu corespunde existentelor sanitare.</p> <p>§ Din cauza lacunelor existente în activitatea de protecție apelor, epurării sub nivel a apelor uzate continue poluarea intensivă a bazinelor de apă, degradarea surselor de apă.</p> <p>§ Problema ce ține de modernizarea, reutilizarea tehnică și dezvoltarea sistemelor de alimentare cu apă și canalizare s-a transformat din problema tehnică în problema financiară economică.</p>	<p>Problema asigurării cu apă potabilă și canalizare se realizează reieșind din programul în acest domeniu pe perioada până anul 2015 conform Hotărârii Guvernului nr.1406 din 30.12.2005.</p> <p>§ În perioada 2008-2010 se va desfășura etapa doi de realizare a acestui program, care prevede:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ø recunoașterea captărilor de apă în funcțiune, amenajarea zonelor de protecția sanitară; Ø reutilizarea stațiilor de pompare de apă și canalizare; Ø reconstrucția rezervoarelor existente și extinderea numărului acestora; Ø reconstrucția, renovarea apeductelor și rețelelor de construcția conductelor de apă magistrale, branșamentelor și rețelelor de distribuire. <p>§ În cadrul acestui program se vor realiza măsuri care vor soluționa problemele a aprovizionării cu apa potabilă și canalizare în 43 de localități urbane (municipii și orașe) cu populația totală de 1,5 milioane de locuitori și în 556 localități rurale comune, sate cu populația de 2,1 milioane locuitori.</p>	<p>§ Realizarea măsurilor implică sporirea alocațiilor preponderent pe anii 2008-2009.</p> <p>§ Specific sectorului dat este predominarea implicațiilor bugetelor UAT și a resurselor externe.</p> <p>§ Pentru realizarea etapei doi a Programului Guvernului în acest domeniu vor fi orientate granturile organismelor internaționale financiare în sumă de peste 330 mil. lei.</p>	3,5	3,2	2,7